

Nr 29

Utlåtande i anledning av väckt motion om ersättning från allmän försäkringskassa för avvänjning från tobaksbruk.

I en inom första kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 115, vilken behandlats av andra lagutskottet, har herr *Petersson, Erik Filip*, hemställt "att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville hemställa om skyndsamt utredning angående ersättning från de allmänna försäkringskassorna för medicinsk avvänjning från tobaksbruk".

Beträffande de skäl motionären anfört till stöd för sin hemställan får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas i det följande, hänvisa till motionen.

Gällande bestämmelser m. m.

Enligt lagen om allmän försäkring utges ersättning för läkarvård och sjukhusvård endast vid sjukdom. Förmånerna enligt förordningen angående kostnadsfria eller prisnedsatta läkemedel utgår likaledes endast vid sjukdom. Den allmänna sjukförsäkringen avser alltså icke den förebyggande hälsovården. Ersättning för annan vård eller behandling i anledning av sjukdom än läkarvård, tandläkarvård och sjukhusvård utgår endast därest Konungen beträffande viss vård eller behandling så förordnat.

I den *proposition, nr 312 år 1946*, vari förslag till lag om allmän sjukförsäkring ursprungligen förelades riksdagen, anförde *föredragande departementschefen, statsrådet Möller*, rörande försäkringens allmänna innebörd följande:

Socialvårdskommittén har funnit den föreslagna försäkringen böra begränsas till att avse ersättning allenast när försäkrad drabbas av sjukdom. Kostnader, som icke ha sin grund i sjukdom, skola sålunda icke ersättas enligt förslaget. Jag anser det välbetänkt, att den här förevarande försäkringen till en början begränsas till att i stort sett avse allenast de områden och prestationer, som av kommittén föreslagits. Sedan någon erfarenhet vunnits om lagens verkningar, torde spørsmålet om utökande av hjälpformerna få upptagas till omprövning. Detta gäller bland annat de hälsovårdande åtgärderna. Att den förebyggande hälsovården är av särskilt intresse för försäkringen behöver knappast understrykas.

Socialförsäkringsutredningen underströk i sitt år 1952 avgivna betänkande angående sjukförsäkring och yrkesskadeförsäkring (SOU 1952: 39) angelägenheten av att frågan om den förebyggande vårdens ställning inom sjukförsäkringen prövades så snart ske kunde. Vid remissbehandlingen av utredningens förslag betonades även från flera håll vikten av att denna fråga snarast upptogs till prövning.

I den *proposition, nr 178 år 1953*, genom vilken vissa förslag till ändringar i den då gällande sjukförsäkringslagen förelades riksdagen, uttalade *föredragande departementschefen, statsrådet Sträng*, att frågan om den förebyggande hälsovården var mycket svårlöst samt anförde vidare:

Sålunda lär det vara meningslöst att sjukförsäkringsvägen finansiera periodiskt återkommande hälsoundersökningar, då någon försäkringsrisk härvidlag ej finnes. De läkarresurser, som kan påräknas för den sjukdomsförebyggande verksamheten, torde även bli begränsade. Jag anser det sålunda inte vara möjligt att utan en ingående undersökning ålägga sjukförsäkringen uppgifter på det sjukdomsförebyggande området. En utredning härom torde böra komma till stånd först sedan den nya försäkringen vunnit en viss stadga.

I *motionerna I: 41 och II: 47 vid 1956 års riksdag* framlades förslag i syfte att möjliggöra läkarvårds- och läkemedelsersättning vid förebyggande vård i viss begränsad omfattning, nämligen till personer, som med till visshet gränsande sannolikhet varit utsatta för smitta av sjukdom, vars utbrott kunde förhindras genom behandling under inkubationsstadiet. Till komplettering av detta förslag framställdes i *motionerna I: 127 och II: 173* vid samma riksdag ett yrkande av innebörd att bakteriologiska preparat skulle tillhandahållas till nedsatt pris. Sistnämnda förslag innebar att prisnedsättningen för nämnda preparat skulle tillämpas jämväl vid övriga fall av förebyggande vård samt vid sjukdom.

Andra lagutskottet yttrade i *utlåtande nr 42* i anledning av *motionerna bl. a.*

Den förebyggande hälsovården är uppenbarligen av den allra största betydelse för folkhälsan. Att dylik vård även är av särskilt intresse för sjukförsäkringen torde knappast behöva understrykas. Under förarbetena till sjukförsäkringslagen har i olika sammanhang framhållits angelägenheten av att frågan om den förebyggande vårdens ställning inom sjukförsäkringen prövades så snart ske kunde. Vid framläggandet år 1953 av *proposition med förslag till ändringar i sjukförsäkringslagstiftningen* framhöll *föredragande departementschefen*, att det icke vore möjligt att utan en ingående undersökning ålägga sjukförsäkringen uppgifter på det sjukdomsförebyggande området, samt uttalade, att en utredning i ämnet torde böra komma till stånd först sedan den nya försäkringen vunnit en viss stadga.

Att under sjukförsäkringen införa endast det begränsade område av den förebyggande vården, som aktualiserats i *motionerna I: 41 och II: 47*, synes utskottet vara förenat med betydande administrativa och andra praktiska olägenheter. Med hänsyn bland annat härtill synes det utskottet icke heller vara lämpligt att utan föregående undersökning på sätt i *motionerna I: 127 och II: 173* föreslås införa de bakteriologiska preparaten under läkemedelsförordningens bestämmelser om prisnedsättning. Utskottet kan därför icke nu tillstyrka bifall till förevarande motioner. Inom ramen för en utredning angående den förebyggande vårdens ställning över huvud taget inom sjukförsäkringen kommer emellertid de i *motionerna* framlagda förslagen naturligt under prövning. Utskottet vill understryka vikten av att en dylik utredning kommer till stånd. Utskottet föreslår att riksdagen i anledning av förevarande motioner i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening giver till känna vad utskottet sålunda anfört.

I skrivelse till Kungl. Maj:t gav riksdagen såsom sin mening till kända vad utskottet anfört.

Frågan om läkarvårds- och läkemedelsersättning vid förebyggande vård ingår i det uppdrag som anförtrots 1961 års sjukförsäkringsutredning. I direktiven till utredningen framhålles att ett mycket nära samband föreligger mellan den förebyggande hälsovården och sjukvården och att den förebyggande vården står mycket nära de intressen som beröres av sjukförsäkringslagstiftningen. Det uttalas vidare att hithörande spörsmål bör förutsättningslöst prövas. I utredningsdirektiven anföres därjämte, att spörsmålet om ersättning från sjukförsäkringen för sådana av läkare ordinerade sjukvårdande åtgärder, som inte nu omfattas av försäkringens regler om läkarvård och sjukhusvård, bör upptagas av utredningen. Utredningen har ännu icke framlagt betänkande.

I motionerna I: 372 och II: 445 vid 1963 års riksdag yrkades att spörsmålet om ersättning för medicin, som ordinerats i förebyggande syfte, skulle utbrytas från övriga frågor som behandlas av förutnämnda utredning så att förslag i den delen kunde framläggas redan till 1963 års höstriktdag.

I sitt av riksdagen godkända utlåtande, nr 18, i anledning av motionerna anförde andra lagutskottet bl. a.

Bland de problem som aktualiseras vid övervägandet av förebyggande åtgärder rymmes även frågan om ersättning från sjukkassorna för hälsokontroll. Vidare föreligger nära samband med andra frågor, som överväges av sjukförsäkringsutredningen, däribland problemet om ersättning för annan vård eller behandling i anledning av sjukdom än läkar- och sjukhusvård. De nu berörda frågorna bör lämpligen upptas till behandling i ett sammanhang. Utskottet finner därför inte skäl till något sådant riksdagens initiativ som föreslås i motionerna.

Utskottet

Inom sjukförsäkringen ersättes enligt lagen om allmän försäkring i regel utgifter för läkarvård och sjukhusvård. Efter Kungl. Maj:ts förordnande kan även utgå ersättning för viss annan behandling (s. k. merprestationer). Såsom förutsättning gäller i samtliga fall att vården eller behandlingen är erforderlig på grund av sjukdom. Försäkringen omfattar således icke den förebyggande hälsovården.

I förevarande motion hemställs om skyndsamt utredning angående ersättning från sjukförsäkringen för medicinsk avvänjning från tobaksbruk. Som skäl för sitt yrkande anför motionären, att det bör vara en samhällets sak att i högre grad än hittills intressera sig för kampen mot tobakens skadliga verkningar.

I den mån avvänjningen från tobaksbruk ingår som ett led i en av läkare utförd behandling av sjukdom utgives redan enligt gällande regler ersättning inom sjukförsäkringen. I andra fall, såsom då avvänjningskuren är att anse som en sjukdomsförebyggande åtgärd eller ej utföres av läkare, ersättes icke den behandlades utgifter av de allmänna försäkringskassorna. Frågorna om

rätten till erättning från sjukförsäkringen för förebyggande hälsovård och om omfattningen av de så kallade merprestationerna ingår emellertid i de problem som behandlas av 1961 års sjukförsäkringsutredning. Bedömningen av förevarande motionsyrkande bör enligt utskottets mening anstå tills resultat av utredningens arbete i nu aktuella delar föreligger. Utskottet får således hemställa,

att förevarande motion, I: 115, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 17 mars 1964

På andra lagutskottets vägnar:

JOHN R. ANDERSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herr Axel Svensson, fru Carlqvist, herrar Lars Larsson, Edström, fru Nilsson, herrar Hübinette, Erik Filip Petersson och Axel Kristiansson*;

från andra kammaren: herr Anderson i Sundsvall, fröken Wetterström, herrar Bengtsson i Varberg, Johansson i Södertälje*, Wiklund, Fredriksson, fru Eriksson i Ängelholm och herr Gustavsson i Alvesta.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Erik Filip Petersson* och *Wiklund*, vilka ansett

a) att det avsnitt i utskottets yttrande som börjar å s. 4 med orden "Bedömningen av förevarande" och slutar med orden "aktuella delar föreligger" bort ersättas med text av följande lydelse:

"Utskottet anser, att förevarande motionsyrkande om utredning rörande sjukförsäkringsersättning jämväl för sjukdomsprofylaktisk rökavvänjningsbehandling bör beaktas av nämnda utredning."

b) att utskottet bort hemställa

"A. att riksdagen, i anledning av förevarande motion, I: 115, i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla att motionen överlämnas till 1961 års sjukförsäkringsutredning; samt

B. att motionen, i den mån den icke kan anses besvarad genom vad utskottet under A. hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd".